

Møtereferat – Nasjonal samarbeidsgruppe for helseforskning i spesialisthelsetjenesten (NSG)

Dato: 02.04.2025
Tid: 11:30 – 15:30
Sted: Tromsø, UiT – MH2, møterom Aorta

Til stede

Navn	Institusjon	Kategori
Gunbjørg Svineng	UiT Norges arktiske universitet	Leder 2025
Tove Klæboe Nilsen	Helse Nord RHF	Fast medlem
Audun Eskeland Rimehaug	Helse Midt Norge RHF	Fast medlem
Lars Eikvar	Helse Sør-Øst RHF	Fast medlem
Renate Grüner *	Helse Vest RHF	Fast medlem
Erlend B. Smeland	Oslo universitetssykehus	Fast medlem
Gry Andersen (vara)	Fellesrepresentant universitetssykehusene	Fast medlem
(Universitetssykehuset Nord-Norge)		
Magnus Løberg (vara)	Universitetet i Oslo	Fast medlem
Per Bakke	Universitetet i Bergen	Fast medlem
Torstein Baade Rø	NTNU	Fast medlem
Randi Magnus Sommerfelt (vara)	UHR (helsefag)	Fast medlem
Toril Holien (vara)	UHR (helserrelevant MN-fag)	Fast medlem
Eva Buschmann *	FFO	Brukerrepresentant
Marianne van der Wel *	Helse- og omsorgsdepartementet	Observatør
Ole Johan Borge	Forskningsrådet	Observatør
Hanne Gulseth (vara)	Folkehelseinstituttet	Observatør
Marita Pedersen	UiT Norges arktiske universitet	Sekretariat/referent
Kristina Lindstrøm	Helse Nord RHF	Sekretariat/referent
*Deltok på Teams		

Forfall

Navn	Institusjon	Kategori
Kunnskapsdepartementet		Observatør
Ubesatt		Brukerrepresentant

Inviterte

Navn	Institusjon
Sak 3:	
Jan Sommerfelt-Pettersen	Haukeland Universitetssjukehus, tidligere Forsvarets sanitet
Janet Martha Blatny	Forsvarets forskningsinstitutt
Esperanza Diaz	Pandemisenteret, UiB
Sak 5:	

Ellisiv Mathiesen
Vidar Røeggen

Nasjonalt publiseringsutvalg for medisinske fag
Det nasjonale publiseringsutvalget, UHR

Agenda

Sak 1/25 Godkjenning av innkalling og dagsorden

Åpning av møtet ved leder Gunbjørg Svineng

- Velkommen
- Godkjenning av innkalling
- Saker til eventuelt

Vedtak: Innkallingen godkjennes, med tillegg av to saker til eventuelt.

Sak 2/25 Referat fra møte i NSG 06.11.2025

Vedtak: Referat fra møtet 06.11.2024 godkjennes.

Sak 3/25 Sivilt og militært forskningssamarbeid innen medisin og helse

Saken var en oppfølging av seminaret med samme tema som ble arrangert av NSG i november 2024. Til denne sesjonen var tre innledere invitert, som også bidro i diskusjonen etterpå: Kontreadmiral, lege og spesialist i samfunnsmedisin Jan Sommerfelt-Pettersen, Forskningsdirektør avdeling for totalforsvar, Forsvarets forskningsinstitutt (FFI), Janet Martha Blatny og Professor og leder av Pandemisenteret Esperanza Diaz. I tillegg informerte Ole Johan Borge, Forskningsrådet, om status for ny portefølje for forsvar, sikkerhet og beredskap.

Alle innlederne fremhevet behovet for tettere samarbeid mellom sivile og militære aktører for å styrke totalforsvaret. Det er enighet om at dagens situasjon krever en helhetlig tilnærming, der forskning, beredskap og samfunnsfunksjoner sees i sammenheng og integreres. Sikkerhetsklarering, tverrfaglig samarbeid og læring fra tidligere kriser ble trukket frem som sentrale forutsetninger for å møte fremtidige utfordringer.

Jan Sommerfelt-Pettersen

Hovedbudskap: Det er avgjørende å samarbeide på tvers av sektorgrenser, og Forsvaret trenger støtte fra sivile aktører som helseforetak (HF) og universiteter (UH) for å styrke totalberedskapen.

Nøkkelpunkter:

- Forsvaret har ikke et eget helsevesen og er avhengig av sivile helseforetak.
- Historiske eksempler, som HMS-prosjektet i Sjøforsvaret, viser at samarbeid kan gi gode resultater.
- FoU er viktig for å realisere forsvarsløftet.
- Det haster å bygge opp et enhetlig forskningssystem som inkluderer sikkerhetsklarerte forskere fra UH og HF.

- Forsvaret har behov for vitenskapelige rådgivere for å sikre målrettet og relevant forskning og utvikling.

Janet Martha Blatny

Hovedbudskap: FFI spiller en sentral rolle i anvendt forskning for Forsvaret, men samarbeid med andre aktører er nødvendig for å styrke totalforsvaret.

Nøkkelpunkter:

- Forsvarsevnen er mer enn bare Forsvaret. Totalforsvaret må være operativt i en krigssituasjon, og dette krever bedre planlegging og tilstrekkelige ressurser.
- Kritiske samfunnsfunksjoner som helsetjenester, energi, matforsyning og vann må integreres i beredskapsplanleggingen.
- Forskningsbehov bl.a. innen fysisk og kognitiv ytelse hos soldaten, trening og bekledning, den medisinske evakueringskjede, konsekvenser av mobilisering (flere mennesker inn i Forsvaret), klimaendringer og kognitiv krigføring.

Esperanza Diaz

Hovedbudskap: Erfaringene fra pandemien viser hvor viktig tverrsektorielt og tverrfaglig samarbeid er, samt behovet for kunnskapsberedskap for fremtidige kriser.

Nøkkelpunkter:

- Tett samarbeid mellom forskere, samfunn og beslutningstakere er avgjørende for å håndtere fremtidige kriser. Konflikter og pandemier kan forsterke hverandre hvis dialog og samhandling reduseres.
- Pandemisenteret foreslår å etablere kunnskapsberedskap, infrastruktur og arenaer for samarbeid på tvers av fag, institusjoner og sektorer.
- Kompetansen som ble bygget opp under pandemien må bevares og videreutvikles.

Ole Johan Borge

Hovedbudskap: Forskningsrådet (NFR) arbeider med å etablere en ny portefølje for forskning innen forsvar, sikkerhet og beredskap, som skal være operativ fra 2026.

Nøkkelpunkter:

- Åpen forskning bør fortsatt være hovedregelen, men sensitive områder må håndteres forsvarlig.
- Porteføljen skal dekke hele spekteret fra grunnleggende til anvendt forskning.
- Forskningsrådet skal lage en liste over kritiske teknologier, inspirert av EU.
- Utlysningene vil kreve samarbeid og UH/HF bør allerede nå etablere kontakt seg imellom, med FFI og og med Forsvaret for å diskutere behov. Det er en styrke å involvere hele verdikjeden, inkludert brukerorganisasjoner.

Hovedtemaer i diskusjonen

1. Manglende beredskap og læring fra pandemien:
 - Bred enighet om at Norge er langt fra forberedt på neste krise, og at erfaringene fra pandemien i for liten grad er tatt i bruk.
 - Flere påpekte at vi har en tendens til å glemme fort, og at det er behov for systematisk læring og evaluering.
 - Forskning må integreres som en del av beredskapen og fungere som en kontinuerlig påminnelse for ledelsen og ansatte i UH- og helsesektoren.
2. Behov for organisert samarbeid:

- Det mangler tradisjon og strukturer for samarbeid mellom sivile og militære aktører, samt mellom forskningsinstitusjoner og Forsvaret.
 - FFI kan være en døråpner for dette samarbeidet, og kan invitere til felles møter.
 - NSG er arenaen der UH og helse møtes. Det ble foreslått å lage en undergruppe hvor også FFI og Forsvaret er med.
3. Organiserte sivilsamfunns rolle:
- Organiserte deler av sivilsamfunnet, som pasientorganisasjoner, ble trukket frem som viktige ressurser under pandemien. Dette bør videreutvikles som en del av totalberedskapen.
4. Sikkerhetsklarering og sensitiv forskning:
- Det vil være mulig å få sikkerhetsklarering for en stor andel av norske forskere, men det er også behov for å balansere åpen forskning med krav om hemmelighold i sensitive prosjekter.
 - UH og helsesektoren har erfaring fra lignende forhold gjennom innovasjonsprosesser, vedr. hemmelighold, samarbeid med andre sektorer, skalering og industrialisering. Denne erfaringen må vi bygge på.
5. Forskningsrådets rolle og finansiering:
- Forskningsrådets nye portefølje blir en viktig aktør i arbeidet med å styrke forskning på forsvar, sikkerhet og beredskap. Det er viktig å søke samarbeid om finansiering.
 - Aktuelle tematikker, slik FFI ser det, inkluderer forsyningslinjer, evakuering, beskyttelse av sivilbefolkning og bioteknologi.
 - Forskningsrådets midler til arrangementsstøtte kan søkes på for å etablere møteplasser og samarbeidsarenaer.
6. Internasjonale perspektiver:
- Andre land, som England og Nederland, har ulike modeller for samarbeid mellom UH-sektoren og Forsvaret, som kan være nyttig inspirasjon for Norge.
 - NATO og internasjonale forskningsnettverk ble nevnt som arenaer for samarbeid. To ganger i året presenterer medlemslandene aktuelle temaer, som også er åpne for akademika. FFI kan bidra til nettverksbygging inn her.

Konklusjon og veien videre

Diskusjonen i NSG understreker at temaet bør gis økt oppmerksomhet og prioritet fremover. Aktuelle oppfølgingspunkter for å styrke totalberedskapen og samarbeidet mellom sektorene:

Etablere samarbeid og møteplasser

- Styrke relasjoner mellom sektorer gjennom å invitere hverandre til relevante arrangementer, og for identifisering av muligheter for samarbeid. Eks. Forsvarsforskningdagen 7. mai (FFI).
- Vurdere å opprette en mindre arbeidsgruppe for å utforske relevante samarbeidsarenaer
- Eventuelt søke midler fra Forskningsrådet:
Arrangementsstøtteordningen (inntil 150 000 kr til møtearenaer)
Offentlig sektor-samarbeid (inntil 100 000 kr til utvikling av samarbeid)

Integrere forskning i beredskapsarbeidet

- Sikre at forskning blir en integrert del av beredskapsplanlegging og -arbeid.
- Systematisk læring av pandemien

Utforske hvordan erfaringer fra pandemien kan overføres til andre krisesituasjoner, og hvordan forskning kan bidra til en styrket totalberedskap.

- Fremme tverrsektorielt samarbeid allerede i tidlig fase.
- Løfte temaet inn i relevante nasjonale fora, som HelseOmsorg21-rådet, og for HOD og KD.

Vedtak:

NSG ønsker å bidra til å konkretisere muligheter for fremtidig samarbeid og legge til rette for relevante møteplasser. NSG AU følger opp saken, og kommer tilbake til NSG med forslag til videre arbeid.

Sak 4/25 Bakgrunnssjekk av forskningspersonell

NTNU har innarbeidet rutiner for å håndtere eksportkontroll i ansettelsesprosessen, og deler gjerne sin fremgangsmåte for gjennomføring av bakgrunnssjekk:

- **Før utlysning:** NTNU har en oversikt over sanksjonerte land, der vurderinger alltid skal gjøres. De vurderer fagområdet og bruker skjema for eksportkontroll.
- **Under rekruttering:** Inkluderer informasjon om lov om eksportkontroll i utlysningstekst. Vurderer søkere opp mot eksportkontrollregelverket.
- **Ved tilbud om stilling:** Følger DEKSA (Direktoratet for eksportkontroll og sanksjoner) og søker lisens ved behov.

Noen utfordringer med bakgrunnssjekk:

- Ansvaret for ansettelser ligger langt ned i systemet, noe som gjør det krevende å etablere gode rutiner. Ved teknologifakultetene ved NTNU er det ansatt sikkerhetsrådgivere.
- Det meste av forskningen er ikke sensitiv, men det er viktig å identifisere nisjene som krever ekstra oppmerksomhet.
- Det kan virke lettere å si nei til søkere fra sanksjonerte land, men dette er ikke alltid det beste alternativet.

Konklusjon: Det er behov for klare rutiner og verktøy for å håndtere eksportkontroll og bakgrunnssjekk, samtidig som man balanserer sikkerhet med muligheten for internasjonalt samarbeid.

Vedtak: NSG tar saken til orientering

Sak 5/25 Organiseringsen av faginnndelingen for publiseringsindikatoren innen medisin og NSGs rolle

Vidar Røeggen, sekretær for Det nasjonale publiseringsutvalget, og Ellisiv Mathiesen, leder av Nasjonalt publiseringsutvalg for medisin (NPU-medisin), la frem saken til NSG der de foreslo endringer i oppnevning av leder for NPU-Medisin og fagkomiteenes medlemmer. Det ble lagt frem forslag om at NSG bør gjøre den formelle oppnevningen av leder av NPU-medisin og medlemmer til de ulike fagkomiteene under NPU-medisin.

Vedtak

1. NSG støtter forslag om at leder og sekretariatet for medisinsk publiseringsutvalg går på omgang mellom UiT, UiB, UiO og NTNU. Oppgaven rulleres etter 4 år. Leder av medisinsk publiseringsutvalg innstilles av den institusjonen som ifølge rulleringsplanen skal ha lederskapet. NSG foretar den formelle oppnevningen.
2. NSG støtter videreføring av ordningen med at de regionale samarbeidsorganene oppnevner medlemmer til medisinsk publiseringsutvalg (2 fra hver region).
3. Medisinsk publiseringsutvalg får mandat til å innstille medlemmer til de ulike fagkomiteene. NSG foretar den formelle oppnevningen.

Sak 6/25 Eventuelt

Forskningsrådet:

Forskningsrådet har opprettet en "task-force" for å samle erfaringer med forskningssamarbeid med USA og se på tiltak for å bryte på problemstillinger som oppstår, f.eks. prosjektsamarbeid, gjesteforskere, datatilgang etc. Denne gruppen skal fungere som rådgivende organ for KD.

Erfaringer/problemstillinger bes meldt til forskningssamarbeid@forskningsradet.no.

UiO:

Støttebrev til søknad Forskningsrådet «Nettverksstøtte Nasjonalt nettverk for pandemiforskningsberedskap»: Det ble meldt interesse for å høre mer om prosjektet som NSG signerte støttebrev for.

NSG ledelse og sekretariat vil klargjøre rutiner for hvordan liknende henvendelser og problemstillinger skal håndteres fremover.

Sak 7/25

Det orienteres om:

- Referat NSG AU 19. november 2024
- Referat NSG AU 7. februar 2025
- Støttebrev til søknad Forskningsrådet «Nettverksstøtte Nasjonalt nettverk for pandemiforskningsberedskap»)

Vedtak: Informasjonen tas til orientering.

Sak 8/25 Neste møte

Neste møte i NSG er digitalt og arrangeres 13. juni 2025.